

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้วิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโดย ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียด ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางอรรถศาสตร์และความรุนแรงในภาษา
 - 1.1 แนวคิดทางอรรถศาสตร์
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในภาษา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในผู้สูงอายุ
 - 2.1 นิยามของผู้สูงอายุ
 - 2.2 แนวโน้มความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ
 - 2.3 ลักษณะความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข่าวหนังสือพิมพ์
 - 3.1 นิยามของข่าว
 - 3.2 ประเภทของข่าว
 - 3.3 องค์ประกอบของข่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในผู้สูงอายุ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในภาษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข่าวหนังสือพิมพ์

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางอรรถศาสตร์และความรุนแรงในภาษา
 - 1.1 แนวคิดทางอรรถศาสตร์

พัชรี พลาวงศ์ (2540: 31) ได้กล่าวถึงความหมายของอรรถศาสตร์ในความหมาย กว้างๆ ว่าหมายถึง การศึกษาความหมาย (meaning) ซึ่งจะต้องศึกษาจากศาสตร์ต่างๆ ที่จะช่วยให้ การศึกษาความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งการศึกษาในแนวของปรัชญา จิตวิทยา หรือแม้กระทั่ง ตรรกวิทยา มานุษยวิทยาและการสื่อสาร และที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการศึกษาความหมาย คือ ภาษาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ความหมายในแนวและมุมมองที่ไม่เหมือนกัน สำหรับการศึกษา ความหมายที่เรียกว่า Linguistic Semantics จะเป็นการศึกษาความหมายของภาษามนุษย์ที่ปรากฏ ในรูปของคำ วลีและประโยค หรือถ้าจะให้คำจำกัดความที่แคบลง การศึกษาอรรถศาสตร์ในแนวของ ภาษาศาสตร์ จะหมายถึงการศึกษาความหมายของถ้อยคำในภาษา (Linguistic expressions) ซึ่ง ความหมายของภาษาจะอยู่ที่การใช้ภาษานั้นๆ ในสถานการณ์หนึ่งๆ (occasions) โดยคนๆ หนึ่ง (individuals) และในชุมชนที่ใช้ภาษาในแต่ละชุมชน (Speech community)

#

ซิลตันและแชฟเนอร์ (Chilton and Schaffner 2007: 215-216) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ว่าหมายถึง การวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ที่สะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก และมีผลต่อชุมชนภาษา (speech community) ซึ่งรายละเอียดของการกระทำปรากฏอยู่ในความหมายของคำศัพท์ คำศัพท์ทำหน้าที่อธิบายโครงสร้างของวงความหมาย (lexical fields) และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับระบบปริชาณที่มีความรู้อยู่บนพื้นฐานของการกระทำ

สุริยา รัตนกุล (2555: 3) ได้กล่าวถึงวิชาอรรถศาสตร์ว่า วิชาอรรถศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องความหมายในภาษา กล่าวคือ ศึกษาถึงแนวคิดเรื่องวิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย ศึกษาประเภทต่างๆ ของความหมาย ศึกษาว่าภาษาสื่อความหมายได้อย่างไร มีความหมายอะไรบ้างที่ภาษาสื่อออกมา การสื่อความหมายผ่านชั้นต่างๆ ของภาษาอันได้แก่ คำ ประโยคและข้อความต่อเนื่องที่ยาวกว่าประโยคทำได้อย่างไร ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิชานี้จะช่วยให้เราทราบธรรมชาติของความหมายในภาษาได้ดีขึ้น เช่น ทราบว่าการสื่อความหมายจะเบี่ยงเบนไม่ตรงเป่าเพราะสาเหตุประเภทใดบ้าง ความรู้นี้จะอำนวยความสะดวกทำให้เราสามารถสื่อสารกันได้อย่างได้ผล กล่าวคือ ในเวลาที่เราเป็นผู้ส่งสารเราก็จะมีความระมัดระวัง ไม่ใช่ภาษาที่กำกวม ไม่ใช่ภาษาที่วิกลและภาษาที่บกพร่อง นอกจากนั้นความรู้วิชาอรรถศาสตร์ยังเป็นประโยชน์ต่อเราในเวลาที่เราเป็นผู้รับสาร คือช่วยทำให้เราจับเนื้อหาสาระที่ผู้พูดตั้งใจจะสื่อมาถึงเราได้อย่างแม่นยำ ความรู้นี้อาจเป็นประโยชน์ช่วยให้เราไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่ออย่างนัก พูดอีกนัยหนึ่งความรู้นี้ อาจจะเป็นประโยชน์ช่วยทำให้เราตีความหมายของสารที่ผู้อื่นส่งมาได้อย่างกระจ่างขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดทางอรรถศาสตร์ คือการศึกษาเรื่องของความหมายในภาษา ทำให้สามารถตีความได้ว่าผู้ที่ต้องการสื่อสารมีเจตนาสื่อความอย่างไรและช่วยให้สามารถตีความหมายของถ้อยคำที่เกิดจากการสื่อสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในภาษา

จิตติมา ภาณุเตชะและคณะ (2548: 41) กล่าวถึงวิธีคิดของสื่อต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่สะท้อนจากการรายงานข่าวว่า ข้อเขียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏบนพื้นที่ของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว การรายงานพิเศษ คอลัมน์ประจำ บทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้คนฝ่ายต่างๆ รวมไปถึงข้อเขียนของบุคคลทั่วไปที่ได้รับการตีพิมพ์ในสื่อ ล้วนแล้วแต่บรรจุทุกเอาทัศนคติ ค่านิยมของผู้เขียนเข้าไว้ด้วยเสมอ “ถ้อยคำ” ที่มีถูกหยิบมาใช้เมื่อสื่อต้องการพูดถึงการคุกคามทางเพศด้วยวาจา มักเป็นถ้อยคำที่มีน้ำหนกเบา เช่น ชู้หลิ เม้าท์ แชว หัวงู โดยทั่วไปถ้อยคำเหล่านี้มักถูกหยิบมาใช้ในบริบทที่ไม่เป็นทางการหรือในการชุบชิบนิทาพฤติกรรมที่ไม่ถือกันว่าเป็นเรื่องร้ายแรง แต่ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะเป็นเส้นต่อเนื่องกันนับจากการใช้คำพูดที่แสดงความจบบังคับในเรื่องเพศ คำหยาบคายที่ทำให้รู้สึกต้อยต่ำในความเป็นเพศของตนเอง เรื่อยขึ้นไปถึงการสัมผัสร่างกาย การข่มขืน และการฆ่าข่มขืน เป็นต้น เมื่อ “ชู้หลิ เม้าท์ แชว หัวงู” เป็นคำที่สื่อเลือกมาใช้เมื่อต้องการพูดถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงทางวาจาจึงทำให้มิติของความรุนแรงที่แฝงอยู่ในพฤติกรรมดังกล่าวดูแล้วเบาจนไม่เห็นความเชื่อมโยงกับการกระทำรุนแรงในตึกที่รุนแรงขึ้นไปอย่างเช่นการข่มขืน

#

อภิสร่า ปังเร็ว (2545) ได้ศึกษาเรื่องความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีและข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ หัวข้อภาพและภาษาในการนำเสนอ พบว่าการนำเสนอภาพและภาษาที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกลูกถูกเหยียดหยาม หวาดกลัว อนาคต และละเมิดสิทธิสตรี ภาพและภาษาที่ตอกย้ำมายาคติความรุนแรงทางเพศ การใช้ถ้อยคำที่เป็นการตอกย้ำและซ้ำเติมผู้ถูกระทำ การใช้ภาษาเชิงตัดสินและการให้สมญานามทั้งผู้หญิงที่ถูกกระทำและชายผู้กระทำ การใช้ภาษาบรรยายเหตุการณ์อย่างละเอียดเกินความเป็นจริงแฝงไปด้วยความคิดเห็นและอคติของผู้เขียนตลอดจนภาพที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ภาพโป๊เปลือย ลามก อนาจาร ตัวอย่างข่าวที่มีการใช้ภาษารุนแรง เช่น “ลูกเขยจอมเหิน” “ลวงไปขี้กามกลางป่าเปลี่ยว สมองตื้นหา” “เหยื่อกามเหินวัยเด็ก” ยังบรรยายสภาพของผู้เสียหายอย่างละเอียด คือ “ที่เกิดเหตุเป็นถนนลูกรังอยู่ตรงเชิงเขาเหล็ก พบนางยง(นามสมมติ) อายุ 60 ปี นั่งร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่ริมถนน เสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระรัง ตามตัวมีรอยขีดข่วนและรอยถลอกเต็มไปหมด...”

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์ (2549: 119) ได้ศึกษาเรื่องวาทกรรมเกี่ยวกับภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย ได้แสดงให้เห็นความรุนแรงผ่านการใช้ภาษาในผลการใช้ความเปรียบหรืออุปลักษณ์ (Metaphor) เพื่ออธิบายสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ในชีวิตเป็นเรื่องปกติที่มนุษย์ในทุกสังคมทำ ในการศึกษาการรายงานข่าวหรือการพูดคุยเกี่ยวกับภาคใต้ทั้งจากมุมมองของสื่อมวลชนและมุมมองของรัฐ ผู้เขียนพบลักษณะที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้อุปลักษณ์สองประการ ประการแรก คือ สื่อมวลชน (รวมทั้งนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่เสนอความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์) มองปัญหาที่เกิดขึ้นเหมือนเป็นไฟ มีการเรียกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า “ไฟใต้” และมีการใช้คำกริยาที่เกี่ยวข้องกับไฟ เช่น “ดับ” “ไหม” “คุกรุ่น” รวมทั้งการบรรยายสถานการณ์ว่า “ร้อนๆ” หรือแม้แต่เรียกการเรียกเหตุการณ์ว่า “ดับใต้” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำว่า “ใต้” สื่อความหมายเกี่ยวกับ “ไฟ” โดยอัตโนมัติ

ศิริพร ภักดีผาสุก (2549: 251-252) ได้ศึกษาเรื่องความแหวกแนวและอารมณ์ขันของสมญานามนักการเมืองไทยในสื่อมวลชน ได้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงผ่านการใช้ภาษาในประเด็น การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) ว่าคือการเอ่ยถึงถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งเพื่อที่จะแสดงทัศนคติซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงลบต่อถ้อยคำนั้น ดังตัวอย่างการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในการตั้งสมญานามนักการเมืองไทย “เทวดา” เป็นสมญานามที่สื่อมวลชนตั้งให้แก่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นคำที่ใช้กันจนเป็นที่เข้าใจได้ทันทีว่าคำนี้ไม่ได้สื่อความตามรูปและมักใช้เพื่อแสดงทัศนคติเชิงลบต่อผู้ที่ถูกอ้างถึง “ผู้ดีฟอร์มยักษ์” เป็นสมญานามที่สื่อมวลชนตั้งให้แก่ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สมญานามนี้สร้างขึ้นจากลักษณะการวางตัวและ “มาดผู้ดี” ของนายสุรเกียรติ์ รวมถึงการที่นายสุรเกียรติ์ชื่นชอบการจัดทำโครงการระดับใหญ่ยักษ์ที่ใช้งบประมาณมหาศาลและนิยมไปปรากฏตัวตามงานสังคมชั้นสูงต่างๆ คำว่า “ผู้ดี” และ “ฟอร์มยักษ์” ช่วยแนะนำความหมายเชิงนัยผกผันของสมญานามนี้ กล่าวคือ คำว่า “ฟอร์มยักษ์” นั้นสื่อความถึงลักษณะที่ “เสแสร้ง” และ “ฉาบฉวย” ซึ่งไม่ควรจะเป็นคุณสมบัติของ “ผู้ดี”

กุลภา วจนสาระ (2554: 74) ได้กล่าวถึงเรื่อง ภาษาของสื่อที่ใช้สะท้อนให้เห็นถึงอคติทางเพศ มีนัยยะประณามผู้หญิง เช่น การใช้ภาษา “กาก็” หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีความสัมพันธ์กับชายอื่น หรือใช้คำว่า “โมรา” หมายถึง หญิงที่กระทำรุนแรงต่อสามี ขณะที่หากเป็นกรณีผู้ชายเป็น

#

สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ (2554) ได้กล่าวถึงลักษณะภาษาของภาพยนตร์ทางด้านเสียง จากการศึกษาความรุนแรงในภาพยนตร์ของมิชาเอล ฮาเนเคอ พบว่า เสียงกรีดร้องด้วยความตกใจและเสียงครวญครางด้วยความเจ็บปวดทรมานของเหยื่อ เสียงปืนลั่น เสียงการแทงมีด เสียงการตบตีทำร้ายร่างกาย ฯลฯ เป็นวิธีการที่มิชาเอล ฮาเนเคอใช้แทนการปรากฏภาพการฆาตกรรมแบบชัดเจน เพื่อให้ผู้ชมจินตนาการถึงภาพชวนช็อกในหัวของผู้ชมเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกรุนแรงที่แท้จริงในความคิดของผู้ชม

รัชฎาภรณ์ ศรีรักษาและศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2557) ได้ศึกษาวาทกรรมการคุกคามทางเพศในชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นความรุนแรงในภาษาผ่านการศึกษากลวิธีทางศัพท์ ซึ่งกลวิธีทางศัพท์ หมายถึง กลวิธีที่ผู้คุกคามทางเพศใช้คำศัพท์สื่อถึงการคุกคามทางเพศ เช่น การใช้คำเรียกสรรหะหรืออวัยวะในร่างกายที่สื่อเรื่องเพศเป็นคำที่ผู้คุกคามทางเพศใช้อ้างถึงส่วนประกอบหรืออวัยวะในร่างกายของผู้ถูกคุกคาม เช่น คำว่า “ขา” “หน้าอก” “นม” “ตูด” “สะโพก” “ก้น” โดยทำหน้าที่ย้ายคำนามเหล่านี้ เช่น “ขาขาว” “หน้าอกใหญ่” “หน้าอกแดง” “นมใหญ่” “ตูดใหญ่” “สะโพกใหญ่” การใช้คำอ้างถึงบิดามารดาหรือบุพการี เช่น “นมแม่มีงสี” “บิดาแกสี” “หนักหัวแม่มีงเหรอ” เป็นต้น การใช้สรรพนามไม่สุภาพ เช่น “กู” “มีง(เม็ง)” การใช้คำหยาบ คำด่า เช่น “อีห้า” “อีเหี้ย” “ไอ้หื่น” การใช้คำสแลง คือ การใช้คำที่สื่อถึงเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ เช่น คำว่า “ตัว” “จู้กรู” “กิ๊ก” เป็นต้น

นอกจากนั้นยังศึกษากลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม ซึ่งเป็นการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาสื่อถึงการคุกคามทางเพศโดยอาศัยบริบท ความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ด้านเพศและการมีเพศสัมพันธ์ประกอบการตีความ ได้แก่ อุปลักษณ์และวจนกรรม อุปลักษณ์ที่ผู้คุกคามทางเพศเลือกใช้ คือ อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบรูปร่าง อวัยวะหรือสัดส่วนในร่างกาย ได้แก่ อุปลักษณ์กิริยาอาการที่สื่อถึงการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ คำว่า “โดน” “เอา” “ทำ” “นอน” อุปลักษณ์สิ่งของ เป็นการใช้อย่างต่างๆเปรียบเทียบกับอวัยวะหรือสัดส่วนในร่างกายโดยนำคำเหล่านี้มาใช้เปรียบ ได้แก่ “กะละมัง” “กระดาน” “ขาโต๊ะสนุกเกอร์” อุปลักษณ์อาหารเป็นการใช้คำเกี่ยวกับอาหารการกิน สื่อถึงการมีเพศสัมพันธ์หรือเรื่องเพศ ได้แก่ คำว่า “กิน” “ชิม” “หิว” อุปลักษณ์สัตว์เป็นการใช้คำที่หมายถึงสัตว์ต่างๆ เปรียบเทียบกับรูปร่าง สัดส่วนในร่างกายและอวัยวะเพศ เช่น เปรียบ “หอยแมลงภู” กับอวัยวะเพศหญิง เปรียบ “ปลาชะโด” กับอวัยวะเพศชาย อุปลักษณ์ทางการแพทย์เป็นการนำคำศัพท์ทางการแพทย์มาใช้เปรียบเทียบการกระทำในการคุกคามทางเพศ เช่น คำว่า “ฉีดยา” หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ วจนกรรมเป็นการสื่อเจตนาบางอย่างของผู้ถูกคุกคามเพื่อโต้ตอบการถูกคุกคามทางเพศ พบวจนกรรมปฏิเสธ วจนกรรมขอขอบคุณ วจนกรรมการข่มขู่ และวจนกรรมประชดประชัน

#

กล่าวโดยสรุป ความรุนแรงในภาษา คือ การใช้ถ้อยคำภาษาที่สื่อถึงความรุนแรง ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนคือ การใช้คำหรือการใช้กลวิธีทางศัพท์ นอกจากนั้นยังปรากฏในกลวิธีทางวัจนปฏิบัติ ศาสตร์และวาทกรรมอีกด้วย เช่น การใช้อุปลักษณ์ เป็นต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในผู้สูงอายุ

2.1 นิยามของผู้สูงอายุ

กชกร สังขชาติ (2536: 1) ได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุ ตรงกับภาษาอังกฤษ The Elderly คือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปตามปฏิทินหรือตามวันเกิด ซึ่งเป็นเกณฑ์เดียวกับที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุได้กำหนดไว้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก

วันเพ็ญ บุญเจริญ (2541) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นวัยของชีวิตที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงเฉพาะ มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจและการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม วัยสูงอายุไม่ได้เป็นวัยที่หมดความหมายหรือเป็นวัยที่สิ้นสุดทีเดียวแต่เป็นวัยที่ปลอดภัยจากภารกิจของสังคมส่วนใหญ่ ดังนั้นการมีชีวิตอย่างมีความสุขและเหมาะสมในวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุได้รับเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547) ได้ให้นิยามผู้สูงอายุว่าหมายถึง “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย”

จากนิยามของผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ ต้องการผู้ดูแลเอาใจใส่มากกว่าวัยอื่นๆ

2.2 แนวโน้มความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

สุดสงวน สุธิสร (2551: 65-66) ได้กล่าวถึงความรุนแรงต่อผู้สูงอายุโดยสรุปว่า ปัญหาการทำร้ายและการทอดทิ้งผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ อย่างไรก็ตามปัญหาเช่นนี้มักไม่ค่อยเป็นที่รับรู้สู่สังคมมากนักแต่ก็มีแนวโน้มที่ปัญหาจะเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สำหรับในประเทศไทยรูปแบบการดำรงชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป สมาชิกในครอบครัวต่างต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากถูกทอดทิ้ง ละเลยไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ในบางกรณีก็มีการทำร้ายผู้สูงอายุโดยบุคคลในครอบครัวนั่นเอง แต่ผู้สูงอายุเหล่านั้นมักจะเจ็บแค้นเสีย ด้วยเหตุผลที่ผู้สูงอายุรู้สึกอับอายที่จะบอกให้สังคมรู้ว่าตนนั้นถูกคนในครอบครัวทำร้าย และเนื่องจากผู้สูงอายุเหล่านั้นต้องพึ่งพาผู้ทำร้ายในเรื่องปัจจัยสี่จึงทำให้ผู้สูงอายุกลัวสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนเมื่อแจ้งว่าตนถูกทำร้าย เช่น ตนอาจไม่มีคนดูแลต่อไปหรืออาจจะถูกส่งไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ในที่สุด

นารีรัตน์ จิตรมนตรี (2554: 13) ได้กล่าวถึงปัญหาการทอดทิ้ง (neglect) และการทำร้าย (abuse) ผู้สูงอายุว่าอาจเป็นแบบ passive neglect คือ ผู้ดูแลไม่ทราบว่าผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแลเรื่องใด หรือไม่มีความสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ ส่วน active

#

2.3 ลักษณะความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

อุมามน พวงทอง (2551: 141) ได้กล่าวถึงลักษณะความรุนแรงต่อผู้สูงอายุเอาไว้ 5

รูปแบบ

1) การกระทำทารุณทางร่างกาย (Physical abuse) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดความบาดเจ็บทางร่างกายพิการไปจนถึงรุนแรงอาจเสียชีวิต เช่น การชกต่อย เตะ ผลัก ทำร้ายร่างกายรูปแบบต่างๆ

2) การทอดทิ้ง (Physical neglect) หมายถึง การไม่สามารถจัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย รวมถึงการบริการต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมถึงการหลีกเลี่ยงจากสื่ออันตรายต่างๆ ได้

3) การกระทำทารุณทางจิตใจ (Psychological abuse) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทางจิตใจต่อผู้สูงอายุ เช่น การก่อกวนทางคำพูด การพูดดูถูกเหยียดหยาม

4) การแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงิน (Financial exploitation) หมายถึง การนำทรัพย์สินของผู้สูงอายุมาใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องหรือหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของผู้สูงอายุมาเป็นของตนเอง

5) การละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุ (Violation of Rights) หมายถึง การไม่ให้สิทธิที่พึงได้ของผู้สูงอายุ เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การพูด การจัดการทรัพย์สินต่างๆ ของผู้สูงอายุ

2.4 ลักษณะอาการของการถูกรักษาความรุนแรง

อุมามน พวงทอง (2551: 142-143) ได้กล่าวถึงลักษณะอาการของการถูกรักษาความรุนแรง รายละเอียด ดังนี้

การกระทำทารุณทางกาย (Physical Abuse)

การกระทำทารุณทางกาย ได้แก่ รอยฟกช้ำตามตัว รอบดวงตา รอยบวมแดงที่ผิวหนัง แผลฉีกขาด, กระดูกหัก แตกหรือร้าว รวมถึงกะโหลกศีรษะด้วย, รอยแผลที่ไม่ได้รับการรักษา และรอยบาดเจ็บที่อยู่ในช่วงการหายต่างๆ กันหลายระยะ, การมีเลือดออกภายในอวัยวะต่างๆ, รอยบาดเจ็บที่สื่อถึงการถูกมัด, การตรวจทางห้องปฏิบัติการที่พบมีการใช้ยาเกินขนาดหรือใช้ยาที่แพทย์ไม่ได้สั่งจ่ายไปให้, ผู้สูงอายุมักมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว, ผู้ดูแลปฏิเสธที่จะให้ไปเยี่ยมบ้านและอยู่กับผู้สูงอายุตามลำพัง

#

การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Abuse)

การล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ รอยฟกช้ำบริเวณเต้านมหรืออวัยวะเพศสืบพันธุ์, การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศที่ไม่สามารถอธิบายได้, มีเลือดออกทางช่องคลอดหรือทวารหนักโดยไม่มีสาเหตุ จากตัวผู้สูงอายุโดยตรงว่าถูกคุกคามหรือล่วงเกินทางเพศอยู่

การกระทำทารุณทางจิตใจและอารมณ์ (Emotional/Psychological Abuse)

การกระทำทารุณทางจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ มีอารมณ์วิตกกังวล ไม่สบายใจหรือกระวนกระวายใจ, แยกตัวจากสังคมอย่างมาก ไม่มีการติดต่อสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์กับสังคมรอบข้างอย่างมาก จากรายงานของตัวผู้สูงอายุถึงการดูแลหรือถูกกระทำทารุณต่อจิตใจและอารมณ์

การถูกทอดทิ้ง (Neglect)

การถูกทอดทิ้ง ได้แก่ มีลักษณะทุพโภชนาการ มีแผลกดทับและสุขอนามัยไม่ดี, ความเจ็บป่วยทางกายที่ไม่ได้รับการรักษา, สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ปลอดภัยต่างๆ, สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขอนามัยและไม่สะอาด, ถูกทอดทิ้งในสถานพยาบาล สถานดูแลผู้สูงอายุ โดยปฏิเสธการมีส่วนร่วมดูแล, การทอดทิ้งผู้สูงอายุตามสถานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์การค้าหรือสวนสาธารณะ

การแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ (Financial or Material Exploitation)

การแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ ทำการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมหรือเอกสารเกี่ยวกับการเงินทรัพย์สินของผู้ป่วย, การเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ที่ได้รับมอบอำนาจทางกฎหมาย, การปลอมแปลงลายเซ็นหรือเอกสารสิทธิต่างๆ, การพยายามดำเนินทางกฎหมายให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถโดยไม่สมเหตุสมผล, มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของทรัพย์สินไปเป็นของบุคคลอื่นโดยไม่สมเหตุสมผล

การทอดทิ้งตัวเอง (Self-Neglect)

การทอดทิ้งตัวเอง ได้แก่ ภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยส่วนตัวไม่ดี การมีสุขภาพร่างกายโดยรวมไม่ดี, การขาดอุปกรณ์ช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น แวนตา เครื่องช่วยฟัง ฟันปลอม, การขาดที่พำนักอาศัยที่เหมาะสมหรือความปลอดภัยเพียงพอ

รายงานของคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา (2546: 2-5) ได้รายงานถึงลักษณะความรุนแรงในผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1. ความรุนแรงหรือการละเมิดทางร่างกาย (physical abuse) การทำร้ายร่างกายรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดความเจ็บปวด บาดเจ็บ เช่น ทุบตี ผลักไส หยิก กัด จิก การล่วงเกินทางเพศ หมายถึง การละเมิดทั้งทางกาย วาจา การกระทำใดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ขัดต่อความปกติของผู้สูงอายุไปจนถึงการข่มขืน การถูกจำกัดบริเวณ คุมขัง การตบตี ผลักไส การเขย่า การชู่ด้วยอาวุธ

2. ความรุนแรงหรือการละเมิดทางจิตใจ (psychological abuse) การถูกทำให้เกิดความสะเทือนใจ ทำให้หวาดกลัว โดดเดี่ยว อับอาย รู้สึกทำให้เห็นเป็นตัวตลก ถูกดูหมิ่น การใช้คำพูดที่รุนแรงหยาบคายกับผู้สูงอายุ คำว่า ดูถูกดูแคลน ข่มขู่ การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเหมือนเป็นเด็กเล็กๆ กล่าวโทษผู้สูงอายุในทางเสียหาย การเหยียดหยามความสามารถ การเรียกชื่อผู้สูงอายุโดยไม่ให้เกียรติ การกีดกันไม่ให้พบเพื่อนญาติ ผู้ใกล้ชิด การกระทำต่างๆ ที่กระทบกระเทือนต่อความสงบทางจิตใจของผู้สูงอายุ

#

3. ความรุนแรงด้านวัตถุ (material abuse หรือ financial abuse) การนำทรัพย์สินของผู้สูงอายุไปใช้โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การละเมิดทางการเงิน การใช้สมบัติของผู้สูงอายุไม่ถูกต้องทางหรือใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การครอบครองทรัพย์สินของผู้สูงอายุ การขโมยเงินหรือสิ่งของมีค่า การบังคับให้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน การกีดกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิในการดูแลหรือจัดการทรัพย์สินของตนเอง

4. การรุกรานสิทธิของผู้สูงอายุ (violation of right) การบังคับให้ผู้สูงอายุต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากกระทำหรือการบังคับไม่ให้ผู้สูงอายุทำในสิ่งที่ต้องการจะทำ เช่น การส่งผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์โดยขัดแย้งต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

5. การทำร้ายตัวเอง (self abuse) สาเหตุส่วนใหญ่มาจากผู้สูงอายุเอง เช่น โรคสมองเสื่อม โรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ทศนคติที่ไม่ถูกต้อง การรับทราบข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง น้อยเนื้อต่ำใจถูกหลอกลวง ทำให้ผู้สูงอายุไม่สนใจสุขภาพตนเอง เช่น การปฏิเสธการกินอาหารและยา ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัญหาทางอารมณ์ ความเข้าใจผิดว่าถูกหลอกลวงไม่รัก ไม่สนใจจนถึงทำร้ายตัวเอง ฆ่าตัวตาย เป็นต้น

6. การทอดทิ้งผู้สูงอายุ (neglect) ความบกพร่องในการให้ปัจจัยซึ่งสำคัญต่อการยังชีพทั้งทางร่างกายและจิตใจ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

6.1 ตั้งใจทอดทิ้ง (active neglect) ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เต็มความสามารถ เช่น ปฏิเสธการดูแลหรือให้การดูแลไม่ดี ไม่จัดอาหารให้ผู้สูงอายุทำให้เกิดภาวะขาดน้ำและขาดสารอาหาร การให้ยานอนหลับมากเกินไป การไม่จัดหาแว่นตา ฟันปลอม หูฟังหรือเครื่องช่วยฝึกเดินต่างๆ การทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังนานๆ การเพิกเฉยต่อผู้สูงอายุ การไม่พาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางสังคมทำให้เกิดการกีดกันทางด้านจิตใจ

6.2 ทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ (passive neglect) เกิดจากการไม่มีประสบการณ์ ขาดความรู้ความสามารถ เช่น ผู้ดูแลไม่มีความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุกินอาหารไม่เหมาะสมกับโรคที่เป็นอยู่ ลืมทำในสิ่งที่ผู้สูงอายุขอร้องไว้

2.5 สถานการณ์ของผู้สูงอายุในหนังสือพิมพ์รายวันไทย

สถานการณ์ของผู้สูงอายุในหนังสือพิมพ์รายวันไทยจำนวน 2 ฉบับ (วรรณภา ศรีชัยญรัตน์และผ่องพรรณ อรุณแสง, 2546: 11-13) ชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ผู้สูงอายุในด้านวิกฤตการณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พบเป็นส่วนมาก ที่พบเป็นส่วนน้อย คือ ข้อมูลที่สะท้อนภาพคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเชิงบวกและด้านนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาผู้สูงอายุรวมถึงบริการสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รายละเอียดดังนี้

2.5.1 วิกฤตการณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

(1) ภาวะการตายจากสาเหตุต่างๆ

(1.1) การตายที่ผิดปกตวิสัย

การตายที่ผิดปกตวิสัยเป็นลักษณะของการตายที่ผิดไปจากธรรมชาติของความสุขอายุ เป็นข่าวที่พบเห็นได้เป็นประจำโดยเฉพาะในหนังสือพิมพ์รายวัน พบมีข่าวการตายจากสาเหตุการฆ่าตัวตาย การตายจากอุบัติเหตุ การถูกฆาตกรรม ถูกปล้นและชิงทรัพย์ การกระทำรุนแรงทางเพศและการมีกิจกรรมทางเพศและจากสาเหตุอื่นๆ

#

การฆ่าตัวตาย การตายเนื่องมาจากสาเหตุการฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง พบว่า เกิดจากมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวและปัญหาโรคเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง การตายจากอุบัติเหตุ มักพบว่าผู้สูงอายุมีการตายด้วยสาเหตุจากอุบัติเหตุจราจร เช่น การถูกรถชนบนท้องถนน จากอุบัติเหตุในครัวเรือน เช่น การพลัดตกหกล้มและจากอุบัติเหตุภัยธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ไฟไหม้หรือการตายโดยไม่ทราบสาเหตุ การถูกฆาตกรรม ถูกปล้นและชิงทรัพย์ ผู้สูงอายุมักจะตกเป็นเหยื่อการทารุณกรรมจากคนในครอบครัวและสังคม เป็นสาเหตุให้ได้รับอันตรายจนถึงชีวิตจากการถูกปล้นชิงทรัพย์และอื่นๆ ความรุนแรงในครอบครัว พบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นสาเหตุของการตายที่มักเกิดจากความระแวงและหึงหวงระหว่างคู่ชีวิตและสามี-ภรรยาจนทำให้เกิดความรุนแรงถึงตายได้ การกระทำรุนแรงทางเพศ พบว่ามีการกระทำความรุนแรงทางเพศทั้งภายในและภายนอกครอบครัว ซึ่งมักจะกระทำต่อเหยื่อที่เป็นผู้สูงอายุหญิงไม่เว้นแม้แต่แม่ชีจนถึงขั้นเป็นอันตรายต่อชีวิต โดยผู้กระทำมักจะเป็นชายวัยหนุ่มรวมทั้งเป็นชายวัยสูงอายุ ภาพสะท้อนการกระทำทารุณกรรมทางเพศต่อผู้สูงอายุหญิงที่ไม่มีทางต่อสู้อย่างสิ้นเชิงก่อให้เกิดความสะเทือนใจอย่างมากต่อปัญหาสังคมที่กระทำต่อเหยื่อผู้สูงอายุหญิงที่เป็นบุคคลที่ควรแก่การเคารพ และได้รับการดูแลจากครอบครัวและสังคม การมีกิจกรรมทางเพศ มีการนำเสนอข่าวการตายในผู้สูงอายุชายทั้งไทยและต่างชาติ จากการมีกิจกรรมทางเพศจนเป็นอันตรายถึงชีวิต

(1.2) การตายตามบริบทความเป็นอยู่

ข่าวเกี่ยวกับการตายตามบริบทความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน พบมีสาเหตุจากความชราภาพ ความเจ็บป่วยเรื้อรัง การตายเฉียบพลันจากโรคลมปัจจุบัน จากชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ

(1.3) การตายเนื่องจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

ผู้สูงอายุมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ประกอบกับมีความต้านทานต่ำและปรับตัวได้ช้าจึงมักมีอันตรายถึงชีวิตได้ง่ายเมื่อมีสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงจากภาวะหนาวเย็นหรือร้อนจัด

(2) ภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วย

(2.1) การมีอายุชื่อยืนยาว

การมีอายุชื่อยืนยาวมักจะพบการให้ความสนใจกับข่าวและสถิติเกี่ยวกับการมีอายุยืนยาวของผู้สูงอายุทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

(2.2) ความผิดปกติและโรคผู้สูงอายุ

ความผิดปกติและโรคผู้สูงอายุ พบข่าวด้านสุขภาพและความเจ็บป่วยของผู้สูงอายุจากภาวะและโรคที่สำคัญของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังพบข่าวที่เป็นประเด็นปัญหาด้านคำรักษาสุขภาพ

(2.3) สุขภาพชายและหญิงวัยทอง

สุขภาพชายและหญิงวัยทอง ปรากฏประเด็นข่าวสุขภาพชายและหญิงวัยทองเพื่อการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุ ในวาระวันสำคัญของโลก เสียงสะท้อนเหล่านี้เป็นผลจากอิทธิพลโลก ก่อให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาสุขภาพวัยทองเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มวัยดังกล่าว

#

(2.4) สมรรถภาพและความต้องการทางเพศ

สมรรถภาพและความต้องการทางเพศ ชาวการสมรสของผู้สูงอายุทั้งชายหญิงบ่งบอกถึงสมรรถภาพและความต้องการทางเพศในวัยสูงอายุ แสดงถึงค่านิยมของสังคมว่าการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถสะท้อนจากความสามารถทางเพศ อย่างไรก็ตามก็เป็นสิ่งสะท้อนความไม่สามารถของผู้สูงอายุได้เช่นกัน เป็นผลให้พบข่าวการเสียชีวิตหลังการสมรสของผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้ยังพบข่าวสะท้อนถึงประเด็นด้านสิทธิผู้สูงอายุที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่ต้องการเปลี่ยนเพศ

(3) ความรุนแรงทางเพศ

ปัจจัยด้านสมรรถภาพทางเพศและความต้องการทางเพศโดยเฉพาะของผู้สูงอายุชาย แม้จะสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแต่ในอีกด้านหนึ่งกลับปรากฏเป็นสาเหตุของปัญหาการกระทำความรุนแรงทางเพศต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกครอบครัวที่สำคัญอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยมักพบว่าผู้สูงอายุชายจะเป็นผู้กระทำต่อเพศหญิงและเด็กทั้งในและนอกครอบครัว

(4) ความรุนแรงในครอบครัว

นอกเหนือจากการกระทำความรุนแรงทางเพศต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกครอบครัวแล้วยังปรากฏถึงความรุนแรงในครอบครัวเนื่องจากปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างสามี-ภรรยาสูงอายุและระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับผู้สูงอายุ เช่น ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรและหลานและกับลูกเขย-ลูกสะใภ้ ปัญหาความแตกร้างในสัมพันธภาพของครอบครัวนี้ นอกจากจะเป็นสาเหตุของการทารุณกรรมในผู้สูงอายุจากการถูกทำร้ายทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุแล้วยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้และอาจเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวหรือไม่ได้รับความสงบสุขแม้ในวาระสุดท้ายของชีวิตได้

(5) ความไม่เป็นธรรมและถูกเอาเปรียบจากสังคม

พบปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ปัญหาผู้สูงอายุถูกเอาเปรียบตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิจฉาชีพและภัยสังคม ซึ่งนอกจากก่อให้เกิดอันตรายต่อทรัพย์สินแล้วยังเป็นผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุและเป็นอันตรายต่อชีวิตดังกล่าวมาแล้ว ยังสะท้อนว่าผู้สูงอายุยังขาดความสามารถในการปกป้องตนเอง การเรียกร้องความเป็นธรรมตลอดจนความสนใจหรือความช่วยเหลือจากสังคม

(6) การดำรงชีวิตที่ยากลำบากของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านการใช้ชีวิตทุกข์ยากและลำเค็ญและการประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับวัยสูงอายุ การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุที่มีชีวิตที่ทุกข์ยากและลำเค็ญเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้บ่อยในหนังสือพิมพ์รายวันไทย เนื่องจากความยากไร้ โดดเดี่ยว เร่ร่อน เจ็บป่วย พิกัดและอุปนิสัยต่างๆ การประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตที่ไม่เหมาะสมในวัยสูงอายุ พบข่าวการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิต เช่น การเป็นมิจฉาชีพและการเล่นการพนัน นอกจากนี้ยังพบปัญหาผู้สูงอายุติดยาเสพติดหรือประกอบอาชีพจำหน่ายยาเสพติด

#

2.5.2 คุณภาพชีวิตในเชิงบวกของผู้สูงอายุ

(1) ความสำเร็จและผลงานของผู้สูงอายุ

หนังสือพิมพ์รายวันให้ความสำคัญกับข่าวที่สะท้อนถึงความสำเร็จและผลงานของบุคคลรวมถึงกลุ่มคนและชุมชน เช่น ด้านความสามารถ ภูมิปัญญา การต่อสู้ชีวิต รางวัล และผลงาน คุณค่าของชีวิต การทำความดี ข่าวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังมีคุณค่า มีศักยภาพ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สามารถที่จะพัฒนาตนเองและทำประโยชน์ให้ครอบครัวและสังคมได้เป็นอย่างดี

(2) การใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุ

การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังการเกษียณอายุและในยามว่างที่มีความพอเพียง เป็นสุขและก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องโดยวิธีการต่างๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ เล่นดนตรี ทำงาน อาชีพและอื่นๆ การให้ความสำคัญกับการเตรียมการและเรียนรู้การใช้ชีวิตในวัยสูงอายุอย่างมีคุณค่า และเป็นสุขด้วยตนเองและโดยร่วมกับวัยต่างๆ เป็นหัวใจสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตประการหนึ่ง

2.5.3 นโยบายและแนวโน้มการพัฒนาผู้สูงอายุและครอบครัว

การศึกษานี้พบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสนใจเนื้อหาข่าวด้านนโยบายและแนวโน้มผู้สูงอายุรวมถึงบริการสุขภาพและสังคม ประเด็นข่าวนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาผู้สูงอายุและครอบครัวรวมถึงบริการสังคมและบริการสุขภาพ กฎหมายคำปรึกษาพยาบาล การศึกษาและด้านอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุ มีข่าวการร่วมมือระหว่างภาครัฐ-เอกชนและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ข่าวบริการสุขภาพ บริการสังคม (สวัสดิการและสังคมสงเคราะห์) และการศึกษาพบข่าวสถานบริการสำหรับผู้สูงอายุ (หรือวัยทองคำ) สำหรับทั้งผู้มีฐานะดี ผู้ยากไร้และคนโสด ข่าวดังกล่าวเป็นผลจากนโยบายของรัฐและการรณรงค์ของหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบเป็นสำคัญ การเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันกฎหมายและการเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมสำหรับผู้สูงอายุพบมีเพียงส่วนน้อย สะท้อนถึงการตื่นตัวด้านสิทธิผู้วัยและให้ความสนใจด้านคุณภาพของการปฏิบัติด้านวิชาชีพสุขภาพเพิ่มมากขึ้นแต่มีจำนวนข่าวน้อย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข่าวหนังสือพิมพ์

3.1 นิยามของข่าว

Joseph Pulitzer (1978) ได้กล่าวว่า ข่าว เป็นเรื่องราวประเภทที่มีลักษณะเพิ่งเกิดขึ้นใหม่ๆ มีความแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องเร้าอารมณ์ เรื่องน่าตื่นเต้น เรื่องแปลกๆ ไม่เหมือนเรื่องใดๆ เรื่องประหลาด และเรื่องที่มีมักจะเป็นที่โจษจันถึง

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ (2539: 48) ให้นิยาม “ข่าว” ว่าเป็นรายงานเหตุการณ์หรือความคิดเห็น ซึ่งผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการในฐานะที่เป็นตัวแทนของสาธารณชน ได้พิจารณาเลือกสรรแล้วด้วยความเชื่อมั่นว่าเหตุการณ์และความคิดเห็นดังกล่าวจะเป็นที่สนใจของผู้รับสารส่วนใหญ่หรือบางส่วน ซึ่งก็หมายความว่า โดยตัวเหตุการณ์หรือความคิดเห็นเองนั้น “ไม่เป็นข่าว” จนกว่าจะได้รับการรายงานให้ผู้อื่นได้ทราบแล้วเท่านั้น

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช (2539: 8) ได้กล่าวถึง ความหมายของข่าวไว้ว่า ข่าว คือ ความ เป็นจริงที่สมบูรณ์แบบ (Complete True) เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากอดีตสู่ปัจจุบัน

#

จากนิยาม “ข่าว” ข้างต้น สรุปความหมายได้ว่า ข่าวคือสิ่งพิมพ์ที่รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมขณะนั้นรวมถึงข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประเด็นทางสังคมและคนหมู่มากในสังคมให้ความสนใจ

3.2 ประเภทของข่าว

สมหมาย ปารีฉัตรและอมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2547: 132-133) ได้แบ่งประเภทของข่าวตามเนื้อหาของข่าวออกเป็น 9 ประเภท คือ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวอาชญากรรม ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม ข่าวต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข่าวการเมือง

ข่าวการเมือง เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของรัฐบาล รัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การจัดการการเลือกตั้ง การเจรจาต่อรองในการจัดตั้งรัฐบาล การแถลงนโยบายของรัฐบาล การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ บทบาทของฝ่ายค้าน ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อประเด็นต่างๆ ทางการเมือง การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ การฟ้องร้องของประชาชนต่อศาลปกครอง การปฏิบัติงานขององค์กรอิสระและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น

2. ข่าวเศรษฐกิจ

ข่าวเศรษฐกิจ เป็นข่าวความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในระดับชาติและภาวะเศรษฐกิจในระดับองค์กรธุรกิจ ข่าวเศรษฐกิจจะสะท้อนความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น ข่าวการเงิน การธนาคาร ข่าวการค้าการพาณิชย์ ข่าวการตลาด อัตราการเติบโตด้านคมนาคมขนส่ง และราคาสินค้าเกษตร เป็นต้น

3. ข่าวอาชญากรรม

ข่าวอาชญากรรมเป็นข่าวความขัดแย้งและความรุนแรงที่สุดสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ข่าวความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงข่าวอุบัติเหตุที่ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ รถชน เรือคว่ำ เครื่องบินตก ไฟไหม้ และการวางระเบิด การก่อวินาศกรรม ข่าวที่เป็นผลมาจากดินฟ้าอากาศและธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ข่าวอื่นๆ ที่จัดอยู่ในความสนใจของมนุษย์ เช่น ข่าวการฆ่าตัวตาย ชู้สาว การทำผิดทางอาญา สัตว์ร้ายออกมาอาละวาด งานบรรเทาสาธารณภัย หรือข่าวสะท้อนสังคม เช่น เด็กนักเรียนขายตัว คนว่างงาน ชายหรือหญิงแต่งงานกันเอง เป็นต้น

#

4. ข้าราชการศึกษา

ข้าราชการศึกษา เป็นข้าราชการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา แนวโน้มนโยบายใหม่ด้าน การศึกษา การปฏิรูปการศึกษา เช่น นโยบายส่วนกลางของกระทรวงการศึกษา ผลการดำเนินงานแต่ ละภาคการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. ข้าราชการศาสตร์และเทคโนโลยี

ข้าราชการศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นข้าราชการเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยา การความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์แขนงต่างๆ ที่ได้จากการทดลองค้นคว้าวิจัย การประดิษฐ์เครื่องจักร อุปกรณ์ทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต เช่น ข้าราชการเกี่ยวกับวงการแพทย์ การสำรวจที่ เร้นลับต่างๆ การค้นพบซากโบราณ ความผิดปกติของพืช ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การเกษตร

6. ข้าราชการกีฬา

ข้าราชการกีฬา เป็นการรายงานข่าวผลการแข่งขันกีฬาในด้านต่างๆ เช่น ฟุตบอล เทนนิส กรีฑา มวย กอล์ฟ ฯลฯ ทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้หมายรวมถึงความเป็นมาของการ แข่งขันแต่ละฝ่าย สถิติการแข่งขัน การทำนายและการวิเคราะห์ผลการแข่งขัน การเตรียมตัวฝึกซ้อม ตลอดจนความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงการกีฬา

7. ข้าราชการบันเทิง

ข้าราชการบันเทิง เป็นการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงบันเทิงทั้งในและ ต่างประเทศ ได้แก่ ขาวดารา นักร้อง นักแสดง ละคร ภาพยนตร์ วรรณกรรม ศิลปะวัฒนธรรม ดนตรี แพนชั่น กิจกรรมบันเทิงต่างๆ ในแต่ละโอกาสพิเศษ

8. ข้าราชการสตรี

ข้าราชการสตรี เป็นข่าวความเคลื่อนไหวของกิจกรรมสตรี เด็ก และเยาวชนด้านต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสาระ เช่น ข่าวความเคลื่อนไหวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง อาทิ การสัมมนา พิเศษ การอภิปราย การประชุม งานเลี้ยงแสดงความยินดี การบริจาคเพื่อการกุศล การทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม การประกอบธุรกิจของผู้หญิง ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับสตรีเด็กและเยาวชน เป็นต้น และ ส่วนที่เป็นความบันเทิง ซึ่งรวมถึงข่าวเกี่ยวกับความสวย ความงาม เช่น แพนชั่น เคล็ดลับความงาม การ เลี้ยงลูก เป็นต้น

9. ขาวต่างประเทศ

ขาวต่างประเทศ เป็นข่าวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งข่าวหนักและ ขาวเบา เกิดขึ้นทั่วโลก และมีความสำคัญและมีผลกระทบกับประชาคมโลก เช่น วิกฤตนิวเคลียร์ เกาหลี การลดกำลังการผลิตน้ำมัน ขาวการแต่งงานของคูร์กิดาราฮอลีวูด เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบของข่าว

สิริวรรณ นันทจินทุล (2543: 72-74) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของข่าวไว้ 10 ประเภท รายละเอียดดังนี้

1. ความสดใหม่ (Timeliness) หรือความรวดเร็ว (Immediacy) หมายถึง ความสดใหม่ของเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น เพิ่งจะเกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ หรือเพิ่งจะค้นพบ และมีการ

#

2. ปุณฺชนสนใจ (Human interest) หมายถึง เรื่องราวที่เกิดขึ้นทำให้ผู้รับทราบเรื่องราวนั้นเกิดความสนใจอย่างมาก จนสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จนเกิดความรู้สึกร่วมกับบุคคลที่ประสบเหตุการณ์เช่นนั้นด้วยอารมณ์ หรือความรู้สึกดังกล่าว นั้น มีทั้งส่วนโศกเศร้า เสียใจ เห็นอกเห็นใจ หดหู่ใจ สังเวชใจ เคียดแค้นชิงชังจนไปถึงความรู้สึกปลาบปลื้ม ยินดี ภูมิใจ ดีใจ ไปกับเหตุการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้จะมีคุณค่าของความเป็นข่าวสูง

3. ความใกล้ชิด (Proximity of nearness) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับทราบข้อมูลนั้น ทั้งสัมพันธ์ทางร่างกายและจิตใจ ถ้ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากก็จะได้รับความสนใจติดตามมาก ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ย่อมสนใจเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา ครอบครัว ญาติ และเพื่อนมากกว่า เรื่องราวที่เกิดกับคนอื่น หรือสถานที่ที่ไม่รู้จัก ทั้งนี้เป็นเพราะตามหลักจิตวิทยาแล้ว ธรรมชาติของมนุษย์จะสนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันจะส่งผลกระทบต่อตัวเขาได้

4. ความมีชื่อเสียงหรือความสำคัญ (Prominence) หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง อาจจะเป็นในด้านตำแหน่ง หน้าที่การทำงาน เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ ประธานกรรมการบริษัท นักร้อง นักแสดง เป็นต้น หรือมีฐานะทางสังคม เช่น นางสาวไทย นักกีฬาที่ได้รับเหรียญทอง นักมวยได้รับเป็นแชมป์เปี้ยน นักเรียน นักศึกษาที่ได้รับเหรียญทองการแข่งขันเคมีโอลิมปิก เป็นต้น หรือฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะผู้ที่มีความมั่งคั่งเป็นพิเศษ ในองค์ประกอบนี้รวมถึง ความมีชื่อเสียง หรือความสำคัญของสถานที่ต่างๆ เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางศาสนา เป็นต้น ตลอดจนวัตถุสิ่งของอันล้ำค่าและเป็นที่ยู่งักกันโดยทั่วไป

5. ผลกระทบที่ติดตามมา (Consequence) หมายถึง เหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลมากน้อยเพียงใด ก่อให้เกิดความเสียหาย ความสูญเสีย ทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง สถานภาพทางสังคมและความรู้สึกมากน้อยเพียงใด ถ้ามีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก ย่อมจะได้รับความสนใจสูง คุณค่าของความเป็นข่าวจะมีมากตามไปด้วย เช่น ข่าวภัยพิบัติต่างๆ การลดภาษีมูลค่าเพิ่ม การขึ้นค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

6. ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์ที่แสดงถึงความขัดแย้ง ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมขนาดเล็กระดับครอบครัวไปจนถึงสังคมขนาดใหญ่ระดับประเทศ ระดับโลก ซึ่งมีทั้งความขัดแย้งทางกาย และความขัดแย้งทางจิต (ทางความคิด) และอาจจะสร้างปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท การชุมนุมประท้วงจนถึงขั้นนองเลือด การทำสงคราม ความขัดแย้งทางความคิด เช่น ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางศาสนา เป็นต้น

7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense) หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นแล้วแต่ยังไม่ยุติหรือมีเบื้องหลังที่ซับซ้อน ความจริงบางประการยังไม่เปิดเผยให้กระจ่างชัด ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งให้เหตุการณ์ดำเนินไปใช้เวลาสืบและค้นหา ทำให้เรื่องราวนั้นชัดเจนขึ้น เรื่องราวเหล่านี้ทำให้

#

8. ความแปลกประหลาด (Oddity or unusualness) หมายถึง เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นผิดไปจากปกติวิสัย เป็นสิ่งแปลกประหลาดหรือสิ่งที่ไม่เคยพบ ไม่เคยเห็น ไม่เคยรู้มาก่อนไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือทางสังคม เช่น การคลอดลูกแฝดจำนวนมาก ทารกมีลักษณะผิดธรรมดา มี 2 หัว 3 ขา ต้นหมาก ต้นปาล์ม แตกหน่อเป็นรูปพญานาค ลูกหมูนอนเหมือนแรด มีผู้เห็นพญานาคปรากฏตัวกลางลำน้ำโขง การทรงเจ้า อธิปฎิหาริย์ต่างๆ เป็นต้น

9. องค์ประกอบทางเพศ (Sex) หมายถึง เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกี่ยวกับเพศ เพศหญิง เพศชาย ผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ไม่ว่าเรื่องราว เหตุการณ์นั้นจะดีหรือไม่ดี มักได้รับความสนใจเป็นข่าวเสมอ ยิ่งถ้าเป็นเรื่องแปลกใหม่จะได้รับความสนใจมากขึ้น เช่น การช่มชื่น การคบหาเพื่อนต่างเพศมากหน้าหลายตาโดยเฉพาะคนที่มีความเสี่ยง การเรียกร้องสิทธิสตรี การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน การเรียกร้องสิทธิของเพศที่สาม เป็นต้น

10. ความก้าวหน้า (Progress) หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์ที่เป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทางวิชาการแขนงต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ เช่น ทางวิทยาศาสตร์ ทางการแพทย์ ทางเกษตรกรรม การผลิต ทางการสื่อสาร เป็นต้น ตลอดจนความก้าวหน้าของบุคคลทั่วไปซึ่งประสบความสำเร็จอย่างสูงในชีวิต ผู้คนก็สนใจใคร่รู้ เขาทำอย่างไรจึงประสบความสำเร็จเช่นนั้นได้

มาลี บุญศิริพันธ์ (2534: 43-44) กล่าวเพิ่มเติมว่า หัวใจของข่าวขึ้นอยู่กับการเสนอเฉพาะข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เทียงตรง ไม่มีการแสดงความคิดเห็นใดๆ โดยผู้เขียนทั้งสิ้น ผู้เขียนข่าวต้องมีความเป็นกลาง (Objectivity) เหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไรก็ต้องเขียนรายงานตามข้อเท็จจริงที่ได้ตรวจสอบแล้วเท่านั้น ซึ่งข่าวที่ดีควรมีคุณลักษณะที่เชื่อถือได้ คือ

1. ความถูกต้อง (Accuracy) ข้อเท็จจริงต้องมีความถูกต้อง เทียงตรงในข้อมูลต่างๆก่อนจะรายงานออกไปควรจะได้มีการตรวจสอบให้แน่นอนเสียก่อนว่า ข้อเท็จจริง เช่น นามสกุลของบุคคล อายุ สถานที่ ตำแหน่งตัวสะกดถูกต้องหรือไม่ รวมตลอดถึงวิธีการรวบรวมเรียบเรียงให้ข้อเท็จจริงปรากฏแก่ผู้อ่านก็ควรจะทำให้เข้าใจถูกต้อง ไม่เฉพาะเพียงข้อเท็จจริงปลีกย่อยเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ภาษาให้เข้าใจง่ายและถูกต้องด้วย

2. ความสมดุล (Balance) การรายงานข่าวที่ดีควรให้ความเสมอภาคในการเสนอข้อเท็จจริงทุกด้าน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง ให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลในข่าวในกรณีเสนอข่าวที่มีความขัดแย้งควรเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและรายงานสู่สายตาผู้อ่านอย่างเท่าเทียมกัน ความสมดุลมิได้หมายถึงการรายงานสิ่งปลุกย่อย ทุกสิ่งทุกอย่างแต่หมายถึงการให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นธรรมพอฟที่ผู้อ่านสามารถจะใช้ดุลยพินิจได้อย่างถูกต้อง

3. ความเป็นกลาง (Objectivity) หมายถึง การรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอคติหรือใส่ความคิดเห็นของผู้เขียนลงไป ปกติความเป็นกลางหรือความเที่ยงตรงอาจปฏิบัติได้ยากเนื่องจากมนุษย์ก็เป็นปุถุชนธรรมดาเท่านั้น ผู้เขียนข่าวจึงต้องฝึกฝนเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นพยายามเสนอข่าวในทุกแง่มุมให้มากที่สุด ไม่เอาความรู้สึกตัวเองเข้าไปผูกพันกับเหตุการณ์อย่างสิ้นเชิง

#

4. ความกระชับชัดเจน (Conciseness) ข้อความที่ดีควรมีรูปแบบการเขียนที่กระชับ กระชับชัดเจนในตนเอง รัดกุมและเข้าใจง่าย ใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมา กระชับและชัดเจน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในผู้สูงอายุ

กิตติพรรณ ศิริทรัพย์ (2553) ได้ศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรง และศึกษาประสบการณ์การเผชิญความทุกข์ของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรงโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์นิยมเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรง การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตในสถานสงเคราะห์ คนชราเป็นพื้นที่ศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 11 คนเป็นเพศชาย 5 คนและเพศหญิง 6 คน ในช่วงอายุระหว่าง 60-80 ปี และผู้ให้ข้อมูลประกอบที่เป็นบุคคลแวดล้อมผู้สูงอายุ คือ สมาชิกในครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์คนชรา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ดังนี้ เมื่อถูกกระทำรุนแรง ผู้สูงอายุจะเกิดความรู้สึกในทางลบต่อตนเอง เช่น ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิต ความรู้สึกอ้างว้างไม่เหลือใคร สิ้นหวังหมดอาลัยตายอยาก คร่ำครวญอดีตและรอคอยอนาคต ซึ่งสภาวะดังกล่าวเป็นสภาวะอารมณ์ที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญอย่างโดดเดี่ยวในสถานสงเคราะห์คนชรา ความทุกข์ทางจิตใจที่เกิดขึ้นนั้น จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีวิธีในการรับมือกับความทุกข์ใน 2 ลักษณะคือ ช่วงแรกผู้สูงอายุมักจะมองว่าการปฏิบัติทางลบที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องจริงและหวังว่าบุตรหลานจะกลับตัวกลับใจในที่สุด แต่เมื่อเกิดกระทำรุนแรงขึ้นซ้ำๆ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสับสน มีมึนงง หาทิศทางออกให้กับตนเองไม่ได้ และจำต้องอยู่กับครอบครัวต่อไป แต่เมื่อผู้สูงอายุได้มีเวลาใคร่ครวญอย่างมีสติ ทำให้ผู้สูงอายุเลือกวิธีการเผชิญปัญหาโดยการคิดว่าเป็นเวรกรรม การอโหสิ ไม่จองเวร การคิดปลงและปล่อยเรื่องเลวร้ายในอดีตให้ผ่านไป ซึ่งหลักคิดดังกล่าวสามารถบรรเทาความทุกข์ภายในจิตใจของผู้สูงอายุลงได้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในภาษา

กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์และโสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์ (2549: 130-131) ได้ศึกษาเรื่องวาทกรรมเกี่ยวกับภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย สรุปและอภิปรายผลของงานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่าการใช้ถ้อยคำต่างๆ ในการพูดและการเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้จะประกอบไปด้วยการแต่งแต้มความเป็นจริงให้เป็นไปตามวาระของผู้มองเสมอ ในการใช้อุปุกรณ์ เช่น “ปัญหาคือไฟ” หรือ “ความยากจนเป็นโรค” วาทกรรมที่เกิดขึ้นมองว่าปัญหาคือความรุนแรงและความยากจนเป็นสิ่งที่รัฐบาลแก้ไขได้โดยง่ายเปรียบเสมือนกับการให้ยารักษาโรค

สุวรรณณี กัลยาณสันต์ (2535) ได้วิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า การนำเสนอของสื่อเป็นการตำหนิผู้หญิงมากกว่าผู้ที่ทำการข่มขืน อันเป็นการถ่ายทอดอคติทางเพศโดยผ่านสื่อที่มีผู้ชายเป็นเจ้าของ ภาษาพาดหัวข่าวที่ให้สมญานามเรียกผู้ชายผู้กระทำ ความรุนแรงว่า ไอ้ บ้ากาม หื่น กาม โหด เด่นนรก ผัวชาติสัตว์ คำเหล่านี้ทำให้ภาพของ “ผู้กระทำ” กลายเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตใจ เป็นวิธีคิดที่ให้ความหมายของการข่มขืนว่าเป็นเรื่องเพศ และพฤติกรรมส่วนบุคคลที่มีปัญหาทางเพศเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริง บุคคลที่มีความปกติทั้งร่างกาย และจิตใจก็สามารถก่อ

#

สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ (2554) ได้ศึกษาแนวคิดในการสร้างสุนทรียภาพแห่งความรุนแรงในภาพยนตร์ของมิชาเอล ฮาเนเคอและวิเคราะห์ลักษณะภาษาของภาพยนตร์ทางด้านภาพและเสียงของมิชาเอล ฮาเนเคอ และศึกษาสารในภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสุนทรียภาพแห่งความรุนแรงในภาพยนตร์ของมิชาเอล ฮาเนเคอ มีแนวคิดมาจากความตั้งใจที่จะสะท้อนปัญหาสังคมร่วมสมัยในโลกปัจจุบัน ซึ่งปัญหาสังคมต่างๆ ล้วนมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับความรุนแรงแทบทั้งสิ้น มิชาเอล ฮาเนเคอ สร้างความรุนแรงขึ้นมาในภาพยนตร์ของเขา เพื่อตั้งคำถามกับผู้ชมถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงและอยู่รอบตัวของผู้ชม เพื่อให้ผู้ชมเกิดสติปัญญาใคร่ครวญหาคำตอบด้วยตนเองว่าจะจัดการกับความรุนแรงที่พบเจอได้อย่างไร ลักษณะภาษาของภาพยนตร์ทางด้านภาพและเสียงที่มิชาเอล ฮาเนเคอใช้ในการสร้างสุนทรียภาพแห่งความรุนแรง มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ การสร้างความสมจริงในการนำเสนอความรุนแรง การสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดขึ้นในจินตนาการและการทำให้ผู้ชมเกิดความอยากรู้อยากเห็น การลอบลวง การปฏิเสธความพึงพอใจและการทำลายความคาดหวังของผู้ชม ตลอดจนการกั้นผู้ชมให้ออกมาจากเรื่องราว เพื่อให้ผู้ชมกลับมาอุกคึกถึงสารที่มิชาเอล ฮาเนเคอ ต้องการที่จะสื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ สารในภาพยนตร์ของมิชาเอล ฮาเนเคอ ประกอบด้วย ความรุนแรง การวิพากษ์ความรุนแรงในสื่อมวลชน โดยเฉพาะความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ ความเห็นต่างแปลกแยกของผู้คนในสังคมสมัยใหม่ และการสื่อสารที่ล้มเหลวระหว่างมนุษย์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข่าวหนังสือพิมพ์

เลอลักษณ์ รอดเรือง (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด มีการรายงานที่ก่อให้เกิดเหยื่อ 213 ข่าว แบ่งเป็น การตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ 5 ข่าว การตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนจากภาพ 140 ภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวอาชญากรรม และไทยรัฐนำเสนอข่าวที่ก่อให้เกิดเหยื่อมากที่สุด รองลงมาคือ เดลินิวส์ และข่าวสด ด้านผู้อ่านพบว่าผู้อ่านมีความตระหนักถึงผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นแก่ผู้ตกเป็นข่าว แม้จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีจรรยาบรรณต่ำก็ตาม แต่ก็เห็นว่าการนำเสนอข่าวมีประโยชน์ต่อสาธารณชนมากกว่า ในส่วนกฎหมายและจริยธรรม พบว่า มีกฎหมายควบคุมการรายงานข่าวในลักษณะที่ทำให้เกิดเหยื่อเผยแพร่และมีบทลงโทษที่ชัดเจน เช่นเดียวกับลักษณะการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนแต่ไม่รุนแรงเท่ากับการตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ ส่วนการนำเสนอภาพและรายละเอียดของผู้ถูกละเมิดทางเพศยังไม่มีกฎหมายควบคุมการรายงานข่าวแต่อย่างใด

อภิสร่า ปังเร็ว (2545) ได้ศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีและข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสดและคมชัดลึก ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 – เมษายน 2545 โดยวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งโดยพิจารณาจากการใช้ภาษา สถานภาพของสตรี แหล่งข่าวและวิธีการนำเสนอ และศึกษาประเภท

#

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี